**O 11/2016 vp Katsaus turvapaikanhakijatilanteesta**

**Teema: Katsaus turvapaikanhakijatilanteesta ja keinot prosessin edelleen tiukentamiseen. Lisäksi pyydetään vastaukset seuraaviin kysymyksiin:**

- **mitä pitää muuttaa, jos turvapaikkahakuprosessia halutaan edelleen tiukentaa**

Jos kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyvää menettelyä halutaan tiukentaa, voi esille nousta, riippuen tavoitellusta muutoksesta, EU:n vastuunmäärittämisasetuksen[1] (Dublin-menettely), EU:n määritelmä[2]-, menettely- ja vastaanottodirektiivien[3], Geneven pakolaissopimuksen[4], Suomen perustuslain ja ulkomaalaislain muuttamista. Siinäkin tapauksessa, että kaikkien em. sopimusten ja lainsäädännön sisältöä muuttamalla kyettäisiin tiukentamaan turvapaikkamenettelyä, Suomea kuitenkin velvoittavat eri ihmisoikeussopimukset ja mm. niiden sisältämä ehdoton palauttamiskielto, jos henkilöä vakavasti uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu.

Lähtökohtaisesti Suomi ei voi kieltäytyä käsittelemästä turvapaikkahakemuksia. Jokaisella vainon kohteeksi joutuneella on aina oikeus hakea turvapaikkaa. Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on Suomessa jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on rekisteröitävä hakemus viipymättä.

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään tavallisessa tai nopeutetussa menettelyssä. EU:n menettelydirektiivissä[5] säädetään nopeutetusta menettelystä. Menettelyjen tehokkuudessa on kuitenkin pitkälti kyse viranomaisten resursseista ja toiminnan tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä.

Maahanmuuttovirasto puhuttelee kaikki turvapaikanhakijat henkilökohtaisesti. Henkilökohtaisesta puhuttelusta luopuminen on mahdollista vain menettelydirektiivissä tarkkaan rajatuissa tilanteissa. Oikeusministeriö on antamassa hallituksen esityksen, jossa mm. rajoitetaan oikeusavun myöntämistä juuri turvapaikkapuhuttelun osalta.

Käännyttämisen täytäntöönpanosta säädetään menettelydirektiivissä. Niissä tapauksissa, joissa käännyttämisen täytäntöönpano sallitaan valituksesta huolimatta, ulkomaalainen voi aina hakea hallinto-oikeudelta käännyttämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä hallintolainkäyttölain nojalla. Em. oikeusministeriön hallituksen esityksellä esitetään myös, että valitusaikaa hallintotuomioistuimiin lyhennetään kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa.

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu)

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU,annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu)

[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/33/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista (uudelleenlaadittu)

[4] Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, SopS 77/1968.

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu)

Mikäli vastaanottojärjestelmän tarjoamia palveluja tai niiden sisältöä halutaan rajoittaa, tulee nämä muutokset toteuttaa muuttamalla mm. vastaanottolakia. Muutoksessa tulee kuitenkin huomioida EU:n vastaanottodirektiivin ja perustuslain säännökset.